

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
БІЛОСТОЦЬКА ПОЛІТЕХНІКА (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
КОЛЕДЖ САНТА-ФЕ (США)
ІНСТИТУТ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ (НІМЕЧЧИНА)
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САН-ПАУЛУ (БРАЗИЛІЯ)
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТЕРНОПІЛЬ)
ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК
«ПОЛЕ ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ»
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи

**МАТЕРІАЛИ
VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

25 листопада 2021 року

м. Полтава

Світлана Галаур МАНІПУЛЯЦІЯ ТА ЇЇ СТРАТЕГІЧНІСТЬ.....	42
Людмила Дерев'янюк ДИФЕРЕНЦІЙНІ ПАРАМЕТРИ ПРИЙМЕНИКОВО- СУБСТАНТИВНИХ ТЕМПОРАТИВІВ ІЗ ЛЕКСЕМОЮ «КІНЕЦЬ» У ТЕКСТІ СУЧАСНОГО ДОКУМЕНТА.....	45
Світлана Литвинська, Христина Стецик НОВАЦІЇ В НОРМАХ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ ТА ЇХНЄ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТАХ.....	48
Галина Лукаш ДО ПИТАННЯ ПРО МОВНУ ОСОБИСТІТЬ МОВНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ	55
Анастасія Ревницька, Ольга Горбань РОЛЬ РЕДАКТОРА В ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯХ.....	60
Марія Серба РИТОРИКА ЯК ШЛЯХ УДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ.....	63
Галина Таловиря ОСОБЛИВОСТІ ТИПОВОГО ТЕКСТОВОГО ПОВІДОМЛЕННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ.....	66
Зінаїда Таран ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛАТИНСЬКИХ КРИЛАТИХ ВИСЛОВІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	70

Людмила Дерев'янка
Світлана Дорошенко
м. Полтава

ДИФЕРЕНЦІЙНІ ПАРАМЕТРИ ПРИЙМЕНИКОВО- СУБСТАНТИВНИХ ТЕМПОРАТИВІВ ІЗ ЛЕКСЕМОЮ «КІНЕЦЬ» У ТЕКСТІ СУЧАСНОГО ДОКУМЕНТА

З-поміж мовних засобів, задіяних в оформленні тексту документа, важливу роль відіграють прийменниково-субстантивні конструкції, які репрезентують значення часу. Заслугове на увагу низка темпоративів з прийменниковим компонентом, що має у своїй структурі лексему **кінець**. Остання виразно актуалізує значення «останнього моменту чого-небудь, що відбувається в часі» [2, IV, с. 164]. Конструкції **prep у (в) кінці + N_{gen} – prep на кінець + N_{gen} – prep під кінець + N_{gen}** експлікують семантику розгортання дії в кінцевих внутрішніх межах. Кожна синтаксема поряд з основним значенням кінцевої межі дії реалізує специфічний семантичний відтінок, який слід ураховувати в ході підготовки тексту службового документа, оскільки точність є однією з визначальних вимог до тексту документа. Вона виявляється в умінні оформляти й виражати думки адекватно предметові або явищу дійсності. Завдання укладача документа полягає в тому, щоб з усіх можливих мовних ресурсів вибрати найдоречніші й найприйнятніші саме для цієї комунікативної ситуації.

Конструкція **prep у (в) кінці + N_{gen}** позначає найближчі кінцеві межі дії й саме тому найточніше номінує ці часові рамки, напр.: *Доводжу до Вашого відома, що 10 листопада 2021 року в кінці робочого дня майстер Васильєв Анатолій Григорович порушив правила техніки безпеки, а це спричинило аварійну ситуацію в цеху № 3* (Доповідна записка). Темпоративи **prep на**

кінець + N_{gen} – **prep** **під кінець** + N_{gen} корелюють із синтаксемою **prep** у **(в) кінці** + N_{gen}, однак, на відміну від неї, наділені семантичним відтінком „віддаленіші кінцеві часові межі”, напр.: *На кінець року, у термін до 28 грудня 2020 року подати в НДЧ звіти кафедр про виконану науково-дослідницьку роботу* (Розпорядження); *На кінець прийому документів кількість заяв абітурієнтів у межах університету становить 17362* (Звіт) – *Під кінець тижня кількість відсутніх студентів через захворювання на ГРВІ помітно збільшилась* (Рапорт).

Синтаксичні структури **prep** **на кінець** + N_{gen} – **prep** **під кінець** + N_{gen} різняться незначними семантичними відтінками, що зумовлені наявністю у складі вторинних прийменникових одиниць з ідентичним повнозначним компонентом **кінець** непохідних прийменників **під, на**. Найвіддаленіші кінцеві часові межі виражає темпоратив **prep** **на кінець** + N_{gen}. Синтаксема **prep** **під кінець** + N_{gen} передає семантику розгортання кінцевих внутрішніх меж дії, які можна умовно позначити на часовій осі між темпоративами **prep** **перед кінцем** + N_{gen} (не властивий мові ділових паперів) та **prep** **на кінець** + N_{gen}. Що ж до сфери функціонування, то стилістично нейтральними є структури **prep** у **(в) кінці** + N_{gen} – **prep** **на кінець** + N_{gen}. Вони відзначаються найвищим ступенем продуктивності. Синтаксема **prep** **під кінець** + N_{gen} – стилістично маркована.

Словник українських прийменників подає прийменникові еквіваленти у **(в) кінці, під кінець** як такі, що функціують у значенні прийменника [3, с. 241, 326], а Г. С. Балабан називає їх власне-прийменниками [1, с. 9]. Як еквівалент у функції прийменника кваліфіковано прийменникову одиницю **на кінець** [3, с. 186].

На відміну від проаналізованих вище, синтаксеми **prep** **на закінчення** + N_{gen} – **prep** **на завершення** + N_{gen} слугують для конкретизації темпорального значення розгортання дії чи процесу в кінцевих внутрішніх межах, напр.: *На*

закінчення першого семестру 2021 / 2022 навчального року заслухаємо головні результати діяльності факультету за поточний рік та звіти науково-педагогічних працівників про виконання умов контрактів (Протокол). Семантичні відтінки до значеннєвої структури темпоративів **prep на закінчення + Ngen** – **prep на завершення + Ngen** уносять вторинні прийменникові одиниці, перша з яких наділена семою офіційності, а друга – піднесеності, урочистості. Це впливає на сферу їхнього поширення: конструкція **prep на закінчення + Ngen** закріплена передусім за офіційно-діловим і науковим стилями, а синтаксема **prep на завершення + Ngen** – за публіцистичним і художнім.

Отже, прийменниково-іменникові темпоративи **prep у (в) кінці + Ngen** – **prep на кінець + Ngen** – **prep під кінець + Ngen** – **prep на закінчення + Ngen** – реалізатори семантики розгортання дії в кінцевих внутрішніх межах – є продуктивними засобами оформлення темпоральної семантики в текстах документів. Для них характерні специфічні семантичні відтінки, які слід урахувувати під час створення документів.

Джерела і література

1. Балабан Г. С. Динамічні процеси в прийменниковій системі сучасної української літературної мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01. Київ, 2007. 19 с.
2. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід [голова] та ін.; Акад. наук УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1970–1980.
3. Словник українських прийменників. Сучасна українська мова : [1705 прийменників] / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк, Г. В. Ситар, І. А. Щукіна. Донецьк : ТОВ ВКФ „БАО”, 2007. 416 с.